

Nedělní úvaha (kázání) na text Markova evangelia v Lysé nad Labem, neděle Judica (5. postní), 6. dubna 2025

Uzdravení v sobotu

Vešel opět do synagógy; a byl tam člověk s odumřelou rukou. Číhali na něj, uzdraví-li ho v sobotu, aby jej obžalovali. On řekl tomu člověku s odumřelou rukou: „Vstaň a pojď doprostřed!“ Pak se jich zeptal: „Je dovoleno v sobotu jednat dobře, či zle, život zachránit, či utratit?“ Ale oni mlčeli. Tu se po nich rozhlédl s hněvem, zarmoucen tvrdostí jejich srdce, a řekl tomu člověku: „Zvedni ruku!“ Zvedl ji, a jeho ruka byla zase zdravá. Když farizeové vyšli, hned se proti němu s herodiány umlouvali, že ho zahubí. (*Bible, Markovo evangelium, 3 kapitola*)

***Farizeové a saduceové přicházejí pokoušet Ježíše, James Tissot (1886-1894),
Brooklyn Museum (Zdroj tamtéž)***

Vhodné je doplnit četbou okolních Markových textů, předchozího sporu o sobotu a následného Vyslání dvanácti. A také písně 188 či 342 mohou vhodně doplnit Markův text.

Navštivte webové stránky našeho sboru, stáhněte si další kázání, prohlédněte fotografie, mějte přehled o aktuálním dění v evangelickém sboru v Lysé nad Labem.

www.lysa.evangelnet.cz

„Rozčilené uzdravení“, tak by se dal nazvat dnešní příběh, který je vlastně popisem konfliktu, zápasu či sporu. To v Markově evangeliu není novinka. Od samého jeho počátku zápasí Ježíš s nečistými silami, vyhání zlé duchy a bojuje proti lidskému zotročení, od prvních jeho řádků léčí posedlé a umožňuje jim návrat do normálních vztahů s Bohem i lidmi. Ježíš versus nesvoboda, to je silný leitmotiv Markova evangelia, jen ti protivníci se nám dnes dosti překvapivě proměnili. Ježíš náhle není v boji se zlými duchy a neosobními nečistými silami, stojí proti němu skuteční lidé, politicko-náboženské reformní hnutí, bývalí přátelé a partneři v dialogu. Ježíš bojuje s farizeji.

Tak jako Ježíš i farizejové hledali ponejprv Boha, jenže na to šli moc z gruntu. Rozhodli se dát vztahům jasná pravidla, chtěli napravit svět. Ve jménu dobra vytvořili z Tóry síť paragrafů, z knihy o živém vztahu mezi Bohem a člověkem udělali primárně sbírku příkazů a zákazů, v nichž se občas sami přestávali orientovat. Stvořili ideologii a jako její tvůrci se stali zároveň jejími oběťmi. Ideologie ovládla jejich mysl, rozbila jejich vztahy, v tomto případě vztah s Ježíšem Kristem, reprezentantem Boha Hospodina, jehož tak zaníceně proklamovali. Stali se vlastníci pravdy a vyslanci dobra, které se rozhodli prosadit stůj co stůj. Byli v pravém smyslu slova posedlí, lidem nebezpeční. Jejich fanatický aktivismus provází stejné reakce, které jsme potkali u Ježíšem léčených lidí v předešlých kapitolách. Také farizejové se jej svým způsobem bojí a aktivně vůči němu sami vystupují. Také oni proti němu sočí, přitom mu nejsou schopni argumentovat. V dnešním textu se nezmohou na slovo. Na základě předchozích Ježíšových zápasů s nečistými silami bychom tedy očekávali nějakou farizejskou snahu o dohodu, jenže farizejové jednají aktivně a podle. Krista nijak nepokouší, ale rovnou se jej chtějí zbavit. Dokáže Ježíš opět zvítězit? Dokáže přemoci posedlost, osvobodit zasažené, vrátit lidem svobodu?

Ta perikopa je titulována jako text o uzdravení, ale všimněme si, jaká slovesa se v ní objevují. Farizejové tu *číhají*, neb chtějí *obžalovat*, následně *se umlouvají* s dalšími nepřáteli a nakonec *touží zabít* (*číhají, žalují, umlouvají a zabíjejí*). Ježíš tu ale také jedná dosti emociálně vyhoceně. Na nemocného vlastně „vyštěkne“, ať se dostaví doprostřed shromáždění, *zlobí se a je zarmoucen* tvrdostí farizejských srdcí. Nikdo tu navíc nevelebí Boha. Nikdo se tu nediví uzdravení a nemocný neukazuje nadšeně svou zdravou ruku. Ježíš jej ani nijak neinstruuje, jak s životem bohatším o další dimenzi naložit, neposílá jej do chrámu, ba netematizuje ani Boží milost či svou touhu nestát se středem pozornosti. Dotyčný

ale zřejmě ani nemá v úmyslu o Ježíši kdekoli mluvit či jej velebit, až některé pozorné čtenáře evangelia napadá, zda nebyl onen mrzák farizeji nastrčen jako past. Je to zkrátka tvrdý text plný nepřátelství, nenávisti, emocí. Kristovi nepřátelé se zde demaskují, s hrůzou sledujeme záměr farizejů i Ježíšův šok. Náhle máme o Krista strach.

Jak se to, proboha, mohlo stát? Jak to, že z farizejů a Ježíše se stali nepřátelé na život a na smrt? Všichni přece vše dělali pro Boha. Alespoň v tomto mířili stejným směrem. A náhle konflikt uprostřed bohoslužby. A farizejové jsou schopni se umlouvat s herodiány, svými úhlavními nepřáteli a zástupci mocenské církve! Vždyť oni se tu domlouvají s potomky Heroda Velikého a stoupenci královské rodiny, jejíž moc prorostla i do vrcholných náboženských funkcí. Jednají tu s těmi, kteří se jednou skutečně budou podílet na Ježíšově ukřižování, ale stejně tak nechají popravit např. i Jana Křtitele a zřejmě i mnoho farizejů! Co dovedlo farizeje do holportu s těmito lidmi bez skrupulí a zábran?

V Markově podání můžeme detailně sledovat, kterak se lidská svoboda mění pod vlivem ideologie v totalitu, kterak se zfanatizovaní lidé ve jménu dobra neštítí podlých věcí. Začínalo to přitom tak hezky a přátelsky. Ježíš se nechal Janem pokřtít a spolu s janovskými učedníky měl k farizejům blízko; farizejové se od začátku objevují v Ježíšově okolí, sedávají s ním u jednoho stolu, rozmlouvají spolu. Pak přichází spory. V některých z nich rozumíme i farizejským výtkám, jako když se Ježíš objeví na mejdanu celníka a zkorumpovaného státního úředníka Leviho. Jenže pak se to začne přioštrovat. Farizejům začne vadit, že Ježíš důsledně nenaplníuje jejich politicko-náboženský program. Strefují se do Ježíšových učedníků. Ježíš je hájí. A pak si dovolí farizeje kritizovat. To je vlastně i podstata jejich dnešního setkání. Když se Ježíš ptá, zda je dovoleno jednat v sobotu dobře, ironicky poukazuje na to, že všechny ty řády a nařízení, veškerý ten farizejský byrokratický aparát, který má za cíl nastolit dobro, může dobrou bránit. Rozumějte, ten mrzák v synagoze nebyl v ohrožení života, s uzdravením mohl Ježíš klidně počkat do neděle a nemusel se tak dostat do rozporu s farizejským výkladem zákona. Jenže Ježíš chce poukázat na to, že tenhle program má navzdory všem dobrým předsevzetím k dobru pořádně daleko. Že je to demagogie. A tohle žádná demagogie nesnese. Kritiku z vlastních řad. Vnitřní nepřátelé se hledají a odstraňují jako první. Výsledkem je, že farizejové udají Ježíše herodiánům. A ti jej už ze zřetele nepustí.

Je to paradox. Farizejové hledající Boha se jako první v evangeliu rozhodnou zabít Božího syna. Proklamace vs. realita. Obklopuje nás to dnes a denně. Náš dnešní text nám ukazuje, že všechny sladké řeči a velká prohlášení o dobrých úmyslech demaskují spolehlivě správné otázky. Jádrem dnešního textu není uzdravení. Je jím otázka. *Je dovoleno v sobotu jednat dobře, či zle?* ptá se Ježíš. Správně položená otázka je nejlepším prostředkem na odhalení každé nečistoty či svinstva. Jakoby nás dnešní text k otázkám přímo vybízel. A zároveň nám odhaluje, že vedou-li otázky ke snaze tazatele zdiskreditovat, zavřít či jinak odstranit, není něco v pořádku.

Pozornému čtenáři Marek vypráví velmi srdceryvný příběh. Ježíše dnes zaplaví hněv a smutek zároveň. Je to svým způsobem veliké Ježíšovo prozření. To zjištění, že na něj farizejové číhají. Že jej chtějí dostat před soud. Ještě v minulém sporu o sobotu si Ježíš dovolil s farizeji polemizovat bez přípravy, skoro přátelsky, vyprávět příběh z dějin Izraele a poplést dokonale vše kolem krále Davida a jeho volného výkladu předpisů a nařízení. Dnešní vzájemné setkání už žádná lehkost neprovází. Uzdravením chromého Ježíš opět demonstruje, že Bohu jde ve vztahu o víc než jen o pravidla. Ba dokonce, že pravidla, která k ochraně tohoto vztahu sám stanovil, klidně překročí, protože jsou už nikoli jeho ochranou, ale naopak překážkou. Ježíšovo uzdravení už ale není provázeno ani náznakem radosti či úsměvem. Je tu dusná atmosféra. Tady, uprostřed bohoslužby, Ježíši náhle dochází, že ti náboženští bratři a etničtí spoluobčané mu jdou cíleně po krku. Že to není sranda. Farizejové jsou ve skutečnosti velmi silní. Mají své školy, své univerzity, na kterých vychovávají další a další generace fanatiků. Ježíš je sám. Má pár učedníků a zvěstuje dobrou zprávu o Boží touze po vztahu s člověkem. Jenže vůči farizejské mašinérii a stohům popsaných lejster je to zatraceně málo.

Je velmi zajímavé, že po dnešním rozuzlení a definitivním rozchodu s farizeji (Mk 3,6) udělá Ježíš několik zásadních věcí. Jednak si nechá na jezeře přistavit loď; důvodem může být i to, že na vodní hladině (odrazem od ní) osloví mnohem početnější davy na břehu. Doposud spíše léčil a veřejně mluvil jen v synagogách, v domech či na zápraží, a tedy jen k menším skupinám lidí. Teď jakoby chtěl náhle mluvit ke shromážděným davům v otevřeném prostoru (Mk 4,1), skoro jako na nějakém politickém meetingu či demonstraci. Povede se mu to pravda až na druhý pokus, (Mk 4,1), poprvé jej totiž lidé na břehu poslouchat ani nechtějí (Mk 3,9-10).

Druhým Ježíšovým rozhodnutím následujícím téměř bezprostředně po hádce v synagoze je jeho vyvolení a vyslání dvanácti (Mk 3,13-19). V evangeliu se přímo říká, že posílá své učedníky k lidem, ba posílá všechny, co má. Mají kázat, tj. mluvit k lidem, a také mají vymítat zlé duchy. Tahle dvě Ježíšova rozhodnutí jakoby značila základní změnu přístupu. Jakoby náhle Ježíš potřeboval oslovit více lidí, jakoby se jeho dosavadní a takřka rodinné působení mělo stát jakýmsi široce veřejným programem, který cílí primárně na to, co lidi zotročuje a ovládá.

Ježíšovo konání navazující na dnešní sobotní příběh neodkrývá žádné Ježíšovy politické ambice. Kristus netouží po moci, ruku v ruce s právě zmíněnými činy bude z Ježíšových úst nadále znít důrazný zákaz proklamace jeho osoby. Ale něco zásadního jakoby se po dnešní roztržce v synagoze přece jen změnilo. Jakoby byl Ježíš náhle ve válce, jakoby se rozhodl vést boj za svobodu v co nejširším měřítku. Náhle chce svou zvěst o otevřené Boží náruči dostat mezi co nejvíc lidí, a já mám pocit, že své evangelium náhle chápe i jako určitou opozici vůči stále dominantnějšímu farizejskému přístupu. Chtě nechtě se tak ale Ježíš stává známějším. Už není jen lékařem, stává se i prorokem, veřejně známým zastáncem vnitřní svobody, snad i hrdinou.

Ježíšovo pozemské hrdinství má krátké trvání. Prohraje. Farizejové se svou byrokracií zvítězí, a poté, co chrám, chrámoví kněží i herodiáni zmizí po válce židovské v propadlišti dějin, opanují farizejové pole a položí základy judaismu. Viděno lidskou optikou, byl Ježíš na hlavu poražen, demagogie zvítězila, a byť se časem přetavila v různé smířlivější formy a platformy, v přímě konfrontaci s Ježíšovou zvěstí slavila v Izraeli neskonalejší úspěch. To je alespoň pohled nezúčastněného skeptika, to je pohled leckterého žida. Jenže je tu pohled druhý, pohled víry, pohled těch, kteří se rozprchli po Ježíšově smrti jako vyplašené hejno kuřat. Někteří z nich viděli prázdný hrob. Ježíš nezůstal tam, kde ho chtěli jeho oponenti mít. A byť je Marek opravdovým minimalistou a ani ty ženy, které v jeho podání běží od prázdného hrobu, nikomu ze strachu nic neřeknou, je tu náhle naděje. Naděje, že Boha nelze umlčet. Naděje, která má větší sílu, než všechna nařízení a zákazy. Naděje, že vztah s Bohem je založen na hledání a ptaní, že víra se rodí z lidských otázek a Božích odpovědí. Prázdný hrob je Boží odpovědí všem, kteří se rozhodli ptát raději Boha než lidí. A Ježíšův příběh nám pomáhá klást správné otázky, pomáhá naší svobodě, naší otevřenosti pro Boží slovo.

Žalm: Hle, jak svévolníci luk už napínají, šípy na tětívu kladou, aby skláli ve tmách ty, kdo mají přímé srdce. Když se všechno od základů hroutí, co dokáže spravedlivý?“ Hospodin je ve svém svatém chrámu, Hospodin má trůn svůj na nebesích. Jeho oči hledí, jeho pohled zkoumá lidské syny. Hospodin je spravedlivý, miluje vše, co je spravedlivé; jeho tvář pohlíží na přímého. (Ž 11)

Modlitba: Bože, pomáhej mi vzdorovat lidské demagogii. Kriste, tvé slovo osvobozuje, tvá statečnost motivuje, tvé otázky, dávají návod. Děkuji. Amen.